

The Thai Journal of Pharmaceutical Sciences

Volume 11
Issue 4 1986

Article 4

1-1-1986

72 ปีของการพัฒนาการศึกษาเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย

สุฉันทน์ หงษ์สามารถ

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjps>

Part of the [Pharmacology Commons](#)

Recommended Citation

หงษ์สามารถ, สุฉันทน์ (1986) "72 ปีของการพัฒนาการศึกษาเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย," *The Thai Journal of Pharmaceutical Sciences*: Vol. 11: Iss. 4, Article 4.

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/tjps/vol11/iss4/4>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in The Thai Journal of Pharmaceutical Sciences by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

บทความพิเศษ

65

SPECIAL ARTICLE

72 ปีของการพัฒนาการศึกษาเภสัชศาสตร์ ในประเทศไทย

สุนันท์ พงษ์สามารถ * Ph.D.

จากพระดำริของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ที่ว่ายังขาดแพทย์ปรุงยาที่จะประจำในหน่วยผลิตยา ตามกรมกองทหารบก ซึ่งมีแพทย์ประจำทำการอยู่ในโรงเรียนพยาบาลทหารและโรงพยาบาลทั่วไป และด้วยพระกรุณาพร้อมมือของกรมพระชัยนาทนเรนทร ซึ่งทรงเห็นว่าประเทศเราควรมีการสอนวิชาแพทย์ปรุงยาตามอย่างต่างประเทศที่เขามีการประกอบโรคศิลป์ เขามีแพทย์ปรุงยาอีกประเภทหนึ่ง ท่านจึงได้ทรงเสนอให้ตั้งโรงเรียนปรุงยาขึ้น ทางการก็เห็นชอบจึงได้ออกเป็นพระราชบัญญัติ จัดตั้ง “โรงเรียนปรุงยา” ในวันที่ 2 มิถุนายน 2457 โรงเรียนปรุงยาจึงได้กำเนิดขึ้นในโรงเรียนราชแพทยาลัย และได้เปิดรับนักศึกษาเป็นวันแรกของการศึกษาเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย ในสมัยนั้น กรมขุนชัยนาทฯ ทรงมีปรารภว่า ผู้ที่จะออกไปประกอบโรคศิลป์เป็นแพทย์จะทำการปรุงยาขายด้วยไม่ได้ ผิดกฎหมาย แพทย์มีหน้าที่แต่รักษาพยาบาลคนไข้เท่านั้น ส่วนผู้ที่สำเร็จวิชาปรุงยาออกไปเป็นเภสัชกรนั้นจึงจะปรุงยาขายได้ แต่จะทำการรักษาพยาบาลอย่างแพทย์ไม่ได้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้มีผู้สนใจสมัครเข้าเรียนเป็นแพทย์ปรุงยากัน การศึกษาวิชา “แพทย์ปรุงยา” ในระยะแรกนี้มีหลักสูตร 3 ปี ในปี ที่ 1 จะเรียนวิชาการฐานทั่ว ๆ ไป โดยเรียนร่วมกับนักเรียนแพทย์ได้แก่วิชาสรีรวิทยา (Physiology) พฤกษศาสตร์ (Botany) ฟิสิกส์ (Physics) และกายวิภาค (Anatomy) เป็นต้น ในชั้นปีที่ 2 และ 3 เรียนวิชาเภสัชศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ได้แก่วิชาเมทีเรีย เมดิกา (Materia Medica) เภสัชกรรม (Pharmacy) พฤกษศาสตร์ (Botany) เคมี (Chemistry) ภาษาลาติน (Latin) และวิชายาไทย (Thai Medicine) เป็นต้น วิชาทางเภสัชศาสตร์ ได้จ้างครูซึ่งเป็นแพทย์และเภสัชกรได้รับประกาศนียบัตรการปรุงยามาจากประเทศอิตาลี ชื่อ Dr.G. Bossoni ส่วนวิชายาไทยมีครู 3 ท่าน คือ หมอยวง หลวงอดุลฯ ขุนศรีทรงยศ มีกรมขุนชัยนาทฯ ทรงสอนวิชาภาษาลาติน ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้สำหรับเขียนตำรับยาหรือใบสั่งยา เมื่อเรียนจนถึงกลางปีการศึกษาที่ 3 จะออกไปฝึกงาน ตามห้างขายยาของชาวต่างประเทศที่มาตั้งดำเนินกิจการในประเทศไทย และที่โอสถศาลา ซึ่งเขามีเภสัชกร ประกาศนียบัตรต่างประเทศประจำอยู่ช่วยสอนภาคปฏิบัติให้นักศึกษา จะฝึกงานอยู่ประมาณ 6 เดือน จึงมีการสอบปลายปี เมื่อสำเร็จแล้วจึงได้ประกาศนียบัตรเป็น “แพทย์ปรุงยา” (Pharmacy Graduate

* รองศาสตราจารย์ ภาควิชาชีวเคมี คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หรือ Ph.G.) ในปี พ.ศ. 2458 “แพทย์ปรุงยา” สำเร็จการศึกษาได้รับประกาศนียบัตรจากโรงเรียนปรุงยาราชแพทยาลัยเป็นรุ่นแรก 2 ท่านคือ นายใช้ (นายโอสถ เกษมสุวรรณ) และ นายสำเภา (เภา เศวตรเศรณี)

ต่อมาในปี พ.ศ. 2459 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 26 มีนาคม โรงเรียนราชแพทยาลัยจึงได้โอนมาขึ้นอยู่กับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2460 โดยแยกเป็นสาขาวิชาแพทยศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 แผนกคือ แพทยศาสตร์และเภสัชศาสตร์

การศึกษาด้านเภสัชศาสตร์ นับแต่ก่อตั้งขึ้นมามีได้รับความสนใจเท่าใดนัก มีผู้สมัครเข้าเรียนกันปีละเพียง 2-3 คนเท่านั้น จึงไม่ได้มีการขยายการศึกษาจากเดิม การศึกษาในช่วงนี้จนถึง พ.ศ. 2472 จะแยกเป็น 2 ตอน คือ การศึกษาปีที่ 1 และ 2 จะเรียนที่แผนกปรุงยา คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเรียนร่วมกันกับนักศึกษาแพทยศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีสถานศึกษาอยู่ที่ “หอวัง” บริเวณวังใหม่ ปทุมวัน (ปัจจุบันคือบริเวณกรีฑาสถานแห่งชาติ) ในชั้นปีที่ 3 เรียนที่แผนกปรุงยา คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ซึ่งขึ้นกับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การศึกษาในชั้นปีที่ 1 เป็นวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานเกือบทั้งหมด ได้แก่ พฤกษศาสตร์ (Botany) ชีววิทยา (Biology) เคมี (Chemistry) ฟิสิกส์ (Physics) และ ภาษาลาติน (Latin) เป็นต้น และชั้นปีที่ 2 และ 3 เรียนวิชาวิทยาศาสตร์และวิชาทางเภสัชกรรมได้แก่ วิชา เคมี (Chemistry) พฤกษศาสตร์ (Botany) เมทีเรีย เมดิกา (Materia Medica) เภสัชกรรมกาลเลน (Galenical Pharmacy) การเตรียมยาสำหรับคนไข้ (Dispensing Pharmacy) การอ่านตำรับยา (Prescription Reading) และคำนวณเภสัช (Pharmaceutical Arithmetic) เป็นต้น และมีการฝึกงานในปลายปีที่ 3 ประมาณ 6 เดือน วิชาทางเภสัชกรรมส่วนใหญ่สอนโดย อาจารย์ชาวต่างประเทศเป็นชาวอังกฤษ คือ อาจารย์ A.H. Hale M.P.S., Ph.G. ส่วนอาจารย์ท่านอื่น ๆ ได้แก่ ขุนสิทธิโอสถ ขุนเภสัชการโกวิทย์ และคุณพระมนตรี พจนกิจ เป็นต้น

ต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2472-2475 ได้มีการปรับปรุงการศึกษาโดยแยกเป็น 2 ตอน คือ ชั้นปีที่ 1 จะเรียนร่วมกับหลักสูตรปีที่ 1 ของนิติวิทยาศาสตร์ โดยขึ้นกับแผนกปรุงยา คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิชาที่เรียนเป็นวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน ได้แก่ ชีววิทยา (Biology) เคมี (Chemistry) และฟิสิกส์ (Physics) เป็นต้น การศึกษาชั้นปีที่ 2 และ 3 มาเรียนที่แผนกปรุงยา คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การเรียนในชั้นนี้จะเป็นวิชาเกี่ยวกับเภสัชศาสตร์ และการฝึกงาน วิชาที่เรียนได้แก่ เภสัชเคมี (Pharmaceutical Chemistry) เทคนิคเภสัชกรรม (Technical Pharmacy) การอ่านตำรับยา (Prescription Reading) การเตรียมยาสำหรับคนไข้ (Dispensing Pharmacy) เมทีเรีย เมดิกา (Materia Medica) เภสัชกรรมแบบกาลเลน (Galenical Pharmacy) และคำนวณเภสัช (Pharmaceutical Arithmetic) เป็นต้น วิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่สอนโดย อาจารย์ A.H. Hale โดยมี ขุนสิทธิโอสถ และ ขุนเภสัชการโกวิทย์ เป็นผู้ช่วย

ในปี พ.ศ. 2472 เมื่อวันที่ 22 มีนาคม เภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทยได้ก่อตั้งขึ้น มีคณะกรรมการคือ

พระมนตรีพจนกิจ	เป็น นายก
A.H. Hale	เป็น อุปนายก
ขุนสิทธิโอสถ	เป็น เลขานุการ
ขุนเภสัชการโกวิทย์	เป็น เทรย์ญญิก
นายจำลอง สุวคนธ์	เป็น ปฏิคม

และในปี พ.ศ. 2475 ได้มีการเปลี่ยนชื่อคำว่า “ปรุงยา” ในปทานุกรมไทย เป็น “เภสัชกรรม”

ในปี พ.ศ. 2477 ได้มีพระราชบัญญัติ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตราไว้โดยกำหนดให้มีแผนกอิสระเภสัชศาสตร์ขึ้น นับเป็นการยกฐานะจากเดิมมาก แต่สถานศึกษาก็ยังคงอาศัยที่เรียนอยู่ในแผนกเภสัชกรรมของโรงพยาบาลศิริราชอยู่ และไม่มียงบประมาณของแผนกนี้เลย มีอาจารย์ชาวอังกฤษคือ A.H. Hale เพียงผู้เดียวที่ทำการสอนอยู่ในขณะนั้น และเมื่อท่านผู้นี้ได้ออกไป (ในปี พ.ศ. 2479) เนื่องจากไม่ได้รับการต่อสัญญา แผนกเภสัชศาสตร์ก็แทบจะยุบลงในระยะนั้น

ในปี พ.ศ. 2479 มีผู้จบเตรียมแพทย์ มาแจ้งความจำนงสมัครเข้าศึกษาวิชาเภสัชศาสตร์ กรรมการประจำคณะแพทยศาสตร์ จึงมีมติให้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ 4 ท่าน คือ ขุนเภสัชการโกวิทย์ หลวงเฉลิม-คัมภีร์เวช หลวงลิขิตธรรมศรีพยัคฆ์ และ นายจำลอง สุวคนธ์ เพื่อปรับปรุงการศึกษาเภสัชศาสตร์ คณะอนุกรรมการทั้ง 4 ท่าน จึงได้ทำการปรับปรุงหลักสูตรเป็นระดับอนุปริญญาเภสัชกรรมศาสตร์ โดยเริ่มใช้หลักสูตรใหม่นี้ในปี พ.ศ. 2480 และแผนกอิสระเภสัชศาสตร์ เริ่มได้รับงบประมาณโดยตรงจากรัฐบาล ในปี พ.ศ. 2480 เป็นต้นมา หลักสูตรที่ปรับปรุงได้มีการเพิ่มวิชาทางเภสัชศาสตร์ใหม่ ๆ เข้ามาหลายวิชา ได้แก่ เภสัชวิทยา (Pharmacology) เภสัชเวท (Pharmacognosy) นิติเภสัชกรรม (Pharmaceutical Jurisprudence) สรีรวิทยา (Physiology) พยาธิวิทยาผู้ป่วย (Clinical Pathology) บัคทีเรียวิทยา (Bacteriology) เภสัช-อุตสาหกรรม (Manufacturing Pharmacy) เภสัชเคมี (Pharmaceutical Chemistry) และ เภสัชเคมีวิเคราะห์ (Pharmaceutical Assaying) เป็นต้น มีอาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่เป็นคนไทย ได้แก่ หลวงลิขิตธรรมศรีพยัคฆ์ ขุนเภสัชการโกวิทย์ ขุนเกตุทัตติยาพยาธิ นายจำลอง สุวคนธ์ นายชลอ โสฬสจินดา นายอาจ กาญจนลักษณ์ นายเกลียว บุนนาค นายติดต่อ บุนนาค และ นายเกษม บังศรีวงษ์ เป็นต้น ได้จ้างอาจารย์ชาวต่างประเทศ มาสอนวิชาเภสัชเวท คือ Dr. Arnold Vichouver

ในปี พ.ศ. 2482 อธิการบดี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในขณะนั้นคือ พลตรีหลวงพิบูลสงคราม หรือ จอมพล ป.พิบูลสงคราม ได้เห็นความสำคัญของวิชาเภสัชศาสตร์ ควรจะทำนุบำรุงให้เจริญยิ่งขึ้น จึงแต่งตั้งให้ ฯพณฯ ดร.ตัว ลพานุกรม อธิบดีกรมวิทยาศาสตร์และรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเศรษฐกิจ มาดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนกอิสระเภสัชกรรมศาสตร์อีกตำแหน่ง ตั้งแต่วันที่ 19 พฤษภาคม 2482 จึงเป็นหัวหน้าแผนกท่านแรกนับตั้งแต่ได้มีการตราพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2477

ฯพณฯ ดร.ตัว ลพานุกรม ได้สละเวลาทุ่มทั้งกำลังกายและความคิด เพื่อปฏิรูปกิจการของ คณะเภสัชศาสตร์ และปรับปรุงให้ดีขึ้น จัดการบริหารการศึกษาเภสัชศาสตร์ขึ้นอย่างเต็มรูปแบบ ได้ปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรเภสัชกรรมศาสตร์จนถึงระดับปริญญา และในปลายปีเดียวกันนี้เอง รัฐบาลได้อนุมัติงบประมาณในการสร้างตึกของคณะเภสัชศาสตร์ขึ้น ภายในบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถนนพญาไท แล้วเสร็จเรียบร้อยทำการเปิดใช้เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน 2484 และใช้อยู่จนถึงปี พ.ศ. 2525 (ปัจจุบันเป็น ตึกคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) รวมเวลา 41 ปี

การเรียนในหลักสูตรระดับปริญญา มีหลักสูตรการเรียนเป็น 4 ปี โดยแบ่งเป็น 2 ตอนคือ ชั้นปีที่ 1 และ 2 เรียนที่เตรียมเภสัชศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิชาที่เรียนเป็นวิชาวิทยาศาสตร์ พื้นฐาน ได้แก่ ชีววิทยา (Biology) เคมี (Chemistry) ฟิสิกส์ (Physics) และ พฤกษศาสตร์ (Botany) เป็นต้น และอีก 2 ปี คือ ชั้นปีที่ 3 และ 4 เรียนที่แผนกอิสระเภสัชกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย วิชาที่เรียนเป็นวิชาทางเภสัชศาสตร์ เป็นส่วนใหญ่ ได้แก่ เทคนิคเภสัชกรรม (Technical Pharmacy) เภสัชอุตสาหกรรม (Manufacturing Pharmacy) บั๊กตรีวิทยา (Bacteriology) เภสัชเคมี (Pharmaceutical Chemistry) เภสัชเคมีวิเคราะห์ (Pharmaceutical Assaying) เภสัชเวท (Pharmacognosy) ต้นไม้ยาไทย (Thai Medicinal Plants) การเตรียมยาสำหรับคนไข้ (Dispensing Pharmacy) เภสัชวิทยา (Pharmacology) มีวิชาใหม่ ๆ ที่เพิ่มเข้ามาในหลักสูตรช่วงนี้ได้แก่ ชีวเคมี (Biochemistry) เคมีวิศวกรรม (Engineering Chemistry) ชีววิเคราะห์ (Biological Assaying) เภสัชกรรมอาชีพ (Professional Pharmacy) และอาหารเคมี (Food Chemistry) เป็นต้น อาจารย์ผู้สอนเกือบทั้งหมดเป็นคนไทย การฝึกงานยังคงให้ไปฝึกงานนอกสถานที่ วิทยะฐานะของผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะได้รับปริญญาเภสัชศาสตร์บัณฑิต (Bachelor of Science in Pharmacy หรือ B.Sc. in Pharm)

ในปี พ.ศ. 2485 ได้โอนแผนกอิสระเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปเป็นคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ตามพระราชบัญญัติใหม่ของมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2485 ได้กำหนดให้มีคณะต่าง ๆ ขึ้นในมหาวิทยาลัย 4 คณะคือ คณะแพทยศาสตร์ ทันตแพทยศาสตร์ เภสัชศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ แผนกอิสระเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้โอนเข้าร่วมอยู่ในมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ นับแต่นั้นมา แต่ก็ยังคงใช้สถานศึกษาเดิมจนถึง พ.ศ. 2515 จึงได้โอนคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (เปลี่ยนชื่อมาจากมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์เดิม) คณะแรกนี้ (มหาวิทยาลัยมหิดล ได้ตั้งคณะเภสัชศาสตร์คณะที่สองขึ้นอีกคณะหนึ่ง ชื่อคณะเภสัชศาสตร์ พญาไท มหาวิทยาลัยมหิดล ในปี พ.ศ. 2512) มาสังกัด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีกครั้งหนึ่ง จนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2486 เภสัชกรปฏิญารุ่นแรกของคณะเภสัชศาสตร์ สำเร็จการศึกษา

ในปี พ.ศ. 2493 คณะเภสัชศาสตร์ได้เปิดสอนระดับปริญญาโท สาขาวิชาเภสัชศาสตร์ขึ้นเป็นครั้งแรก

หลักสูตรการศึกษาในระดับปริญญาตรีได้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีการเพิ่มการเรียนวิชาเลือกต่าง ๆ เข้ามาในระยะนี้ด้วย หลักสูตรการศึกษา 4 ปี ได้ใช้อยู่จนกระทั่งปี พ.ศ. 2500

ในปี พ.ศ. 2497-2498 ได้มีการริเริ่มการใช้หลักสูตรการศึกษาโดยเพิ่มระยะเวลาการศึกษาเป็น 5 ปี แต่ยังไม่อาจทำให้สำเร็จลงได้ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2500 จึงได้มีการใช้หลักสูตรที่พัฒนาเป็นหลักสูตร 5 ปี และยังใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน

หลักสูตร พ.ศ. 2500-2507 เป็นหลักสูตร 1-5 อย่างต่อเนื่อง คือ ไม่มีการเรียนเตรียมเภสัชศาสตร์เหมือนแต่ก่อน นักศึกษาเริ่มเรียนตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ที่คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จนถึงชั้นปีที่ 5 สถานศึกษายังคงใช้ที่เดิมคือภายในบริเวณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ปัจจุบันเป็นตึกของคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และได้เปลี่ยนกลับมาใช้หลักสูตรคล้ายแบบเดิมอีก เนื่องจากมีการสอนเตรียมเภสัชศาสตร์ขึ้นในคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ (เปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล ในปี พ.ศ. 2512) การศึกษาเภสัชศาสตร์ ได้แยกเป็น 2 ตอน คือเรียนวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐาน

เป็นเวลา 2 ปี ร่วมกับนักศึกษาคณะแพทย ทันตแพทย์ สัตวแพทย์ วิทยาศาสตร์การแพทย์ และเทคนิคการแพทย์อีก 3 ปี เรียนวิชาทางเภสัชศาสตร์ ที่คณะเภสัชศาสตร์ หลักสูตรนี้เริ่มใช้ในปีการศึกษา พ.ศ. 2508 เป็นต้นมา

จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการก่อตั้งสถานศึกษาเภสัชศาสตร์เพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีเพียงแห่งเดียวขึ้นเป็น 6 แห่ง ในช่วงปี พ.ศ. 2509-2529

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เริ่มสอนเภสัชศาสตร์ในปี พ.ศ. 2509 และตั้งเป็นคณะเภสัชศาสตร์ในปี พ.ศ. 2515 มีบัณฑิตสำเร็จการศึกษารุ่นแรกในปี พ.ศ. 2512

มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ ซึ่งเปลี่ยนชื่อเป็นมหาวิทยาลัยมหิดล เมื่อวันที่ 2 มีนาคม 2512 ได้ก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์คณะที่สองขึ้นอีกคณะหนึ่งในปี พ.ศ. 2512 ชื่อคณะเภสัชศาสตร์พญาไท มหาวิทยาลัยมหิดล และเมื่อคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล คณะแรกได้ถูกโอนมาสังกัดจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2515 จึงเป็นคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน และได้ย้ายที่ตั้งจากที่เดิมมาอยู่ที่บริเวณสยามสแควร์เมื่อปี พ.ศ. 2525 คณะเภสัชศาสตร์ พญาไท จึงได้เปลี่ยนชื่อเป็นคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดลในปัจจุบัน มีบัณฑิตรุ่นแรกสำเร็จการศึกษาเมื่อปี พ.ศ. 2517

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ได้ก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2521 มีบัณฑิตรุ่นแรกสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2527

มหาวิทยาลัยขอนแก่น เปิดคณะเภสัชศาสตร์ เมื่อปี พ.ศ. 2523 จะมีบัณฑิตรุ่นแรกสำเร็จการศึกษาในปี พ.ศ. 2530

มหาวิทยาลัยศิลปากร ก่อตั้งคณะเภสัชศาสตร์ ในปี พ.ศ. 2528 และรับนักศึกษารุ่นแรกเข้ามาในปี พ.ศ. 2529

หลักสูตรเภสัชศาสตร์ ของทั้ง 6 สถาบัน มีความแตกต่างกันบ้างในบางส่วน แต่โครงสร้างใหญ่แล้วจะคล้ายคลึงกัน

ปัจจุบันแต่ละคณะมีหลักสูตรการศึกษาสรุปไว้ในตารางที่ 1 และมีวิชาเลือกรวบรวมไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 หลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีในประเทศไทย

Course Title	C.U.		M.U.		CM.U.*		PS.U.		K.U.		S.U.	
	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.
General Chemistry	(7)	1	(7)	1	(8)		(8)	1	(4)	1	(6)	1
Physics	(7)	1	(5)	1	(8)		(8)	1	(6)	1	(7)	1
			(2)	2								
Organic Chemistry	(3)	1	(2)	1	(8)		(8)	2	(4)	1	(3)	2
	(3)	2	(3)	2								
Biology	(8)	1	(7)	1	(8)		(8)	1	(4)	1	(4)	1
			(4)	2								
Mathematics	(4)	1	(4)	1	(6)		(8)	1	(3)	1	(3)	1
Statistics	(3)	2	(2)	1	(3)		(3)	2	(3)	1	(3)	2
Computer program	(3)	2										
English	(6)	1	(6)	1	(6)		(6)	1	(6)	1	(6)	1
			(4)	2	(3)		(3)	2				
Social Sciences					(2)				(2)	1	(3)	1
Civilization	(3)	2										
Behavioral Sciences	(2)	2			(3)						(3)	2
Physical Chemistry	(2)	2			(4)		(4)	2	(3)	1	(3)	2
Food for Life	(2)	2										
Food Chemistry			(4)	5	(5)				(3)	5		
Biochemistry			(6)	2	(6)		(5)	3	(4)	2		
Clinical Biochemistry							(2)	3				
Biopharmacy	(3)	2					(3)	5			(6)	2
	(4)	3									(6)	3
											(5)	4
Microbiology	(6)	4	(6)	3	(5)		(6)	4	(4)	2		
Parasitology					(2)				(2)	2		
Anatomy and Physiology	(10)	3	(8)	3	(9)		(4)	2	(4)	1		
							(6)	3	(4)	2		
Principle of Disease	(2)	3			(2)							
Basic Pathology									(4)	3	(5)	5
Society and Culture	(3)	2										
Politics and Government							(2)	2				
Esarn Culture									(2)	1		
Philosophy			(2)	2								
Psychology							(2)	2	(3)	2	(2)	1
Sociology			(2)	1								
Economics	(2)	2	(2)	1	(3)		(2)	3	(2)	2	(4)	2
Accounting	(2)	2			(3)		(2)	2	(3)	3		
Pharmaceutical Orientation	(2)	1	(2)	2	(1)		(1)	2	(1)	2	(1)	1
Pharmacy in Primary Health Care											(1)	1
Public Health	(2)	2	(2)	3	(3)		(2)	3	(2)	2	(2)	3
Pharmaceutical Calculation and Prescription	(2)	2			(2)		(1)	2	(2)	2		
Analytical Chemistry									(3)	1	(4)	2

ตารางที่ 1 หลักสูตรการศึกษาเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย (ต่อ)

Course Title	C.U.		M.U.		CM.U.*		PS.U.		K.U.		S.U.	
	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.	(Cr.)	Y.
Inorganic Pharmaceutical Chemistry	(3)	3	(4)	3	(3)		(3)	3	(4)	3		
Pharmaceutical Chemistry											(2)	2
											(8)	4
Botany			(4)	2	(4)							
Pharmaceutical Botany	(6)	3	(2)	2	(2)		(6)	3	(3)	3		
			(4)	3								
Biological Products					(6)						(3)	4
Pharmacognosy	(6)	4	(6)	3	(6)		(6)	4	(5)	4	(3)	2
											(3)	3
Pharmaceutical Control					(14)		(4)	3			(2)	2
							(8)	4			(8)	3
Pharmaceutical Analysis	(2)	3	(8)	4			(4)	2	(8)	3	(3)	5
	(8)	4										
Pharmaceutical Technology			(2)	2	(4)				(8)	2		
									(6)	3		
Pharmaceutics	(6)	3			(16)		(8)	3			(8)	3
	(6)	4					(6)	4			(6)	4
											(6)	5
Biopharmaceutics	(2)	4	(4)	4	(2)		(2)	4	(4)	4		
Dispensing Pharmacy	(6)	5	(3)	5	(2)		(3)	5	(3)	4		
Pharmacology	(4)	3	(8)	4	(7)		(8)	4	(8)	3	(8)	4
	(8)	4										
Clinical Pharmacology	(4)	5	(5)	5			(3)	5	(5)	4		
									(5)	5		
Pharmacotherapeutics											(5)	5
Clinical Pharmacy			(3)	5	(2)							
Drug Evaluation									(2)	5		
Drug Knowledge											(2)	3
Hospital and Community Pharmacy	(3)	5	(2)	5	(4)		(5)	5	(2)	4		
Drug Specialties and Information											(3)	5
Pharmaceutical Administration	(3)	5	(3)	4	(3)		(2)	4	(2)	4	(3)	3
											(2)	4
Pharmaceutical Jurisprudence	(2)	5	(2)	5	(2)		(2)	5	(2)	4	(2)	5
Organic Pharmaceutical Chemistry	(6)	5	(6)	4	(6)		(6)	5	(3)	4		
									(3)	5		
Toxicology	(4)	5			(2)		(3)	5	(5)	4	(3)	5
Manufacturing Pharmacy	(6)	5	(3)	4	(6)		(3)	4	(6)	4	(6)	5
			(3)	5			(3)	5				
Electives	(4)	5	(6)	5	(15)		(4)	2	(3)	2	(4)	4
									(4)	5	(4)	5
Special Project			(2)	5								
Professional Practice												
	500 hrs		300 hrs		300 hrs		300 hrs		500 hrs		500 hrs	

*	=	INCOMPLETE DATA (ข้อมูลไม่ครบ)
C.U.	=	CHULALONGKORN UNIVERSITY (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)
M.U.	=	MAHIDOL UNIVERSITY (มหาวิทยาลัยมหิดล)
CM.U.	=	CHIANG MAI UNIVERSITY (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่)
PS.U.	=	PRINCE OF SONGKHLA UNIVERSITY (มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์)
K.U.	=	KHONKAEN UNIVERSITY (มหาวิทยาลัยขอนแก่น)
S.U.	=	SILPAKORN UNIVERSITY (มหาวิทยาลัยศิลปากร)
(Cr.)	=	CREDIT (หน่วยกิต)
Y	=	ACADEMIC YEAR THAT COURSE BEING TAKEN (ปีการศึกษาที่เรียนวิชานี้)

University	Course Title (credit)			
Chulalongkorn University Faculty of Pharmaceutical Sciences	Cosmetic Science I, II (2) (2)	Clinical Pharmacy I, II (2) (2)	Drug Marketing and Detailing I, II (2) (2)	
	Special Problems in Manufacturing Pharmacy (2) (2)	Experimental in Medicinal Chemistry I, II (2) (2)	Special Problems in Organic Pharmaceutical Chemistry I, II (2) (2)	
	Advanced Medicinal Analysis I, II (2) (2)	Advanced Biopharmacy I, II (2) (2)	Enzyme and Drug Bio-transformation I, II (2) (2)	
	Special Problems in Biopharmacy I, II (2) (2)	Food Chemistry I, II (2) (2)	Food Additive I, II (2) (2)	
	Nutrition I, II (2) (2)	Plant Chemistry I, II (2) (2)	Advanced Pharmacognosy I, II (2) (2)	
	Microbiological Analysis (4)	Biomedical Electronic I, II (2) (2)	Physiological Methods in Drug Research I, II (2) (2)	
	Special Problems in Pharmacology I, II (2) (2)	Special Problems in Toxicology I, II (2) (2)	Supervised Reading (1)	
	Biochemical Pharmacology (2)	Drug Metabolism and Toxicological Implications I, II (1)	Experimental Model for Study of Drug Metabolism and Toxicology (1)	
	Clinical Toxicology (2)	Pharmacist and Community Health (2)	Community Pharmacy (2)	
	Bioproducts (4)	Industrial Microbiology (4)	Health Policy; Planning and Management (2)	
	Mahidol University Faculty of Pharmacy	Nutrition in Health and Disease (4)	Microbiological Control (4)	Manufacture of Pharmaceutical Dosage form (4)
		Computer in Pharmacy (4)	Drug Control (4)	Business English (4)
		Drug Marketing (4)	Hospital Pharmacy (4)	Cosmetic and Dermatological Preparation (4)
Community Pharmacy (4)				

ตารางที่ 2 วิชาเลือก (ต่อ)

University	Course Title (credit)		
Khonkaen University, Faculty of Pharmaceutical Sciences	Cosmetic and Dermatological Preparation (4) Drug Control (4)	Special Study in Herbal Medicine (4) Special Training in Toxicology (4) Drug Marketing (4)	Special Problem in Organic Pharmaceu- tical Chemistry (4) Advanced Manufac- turing Pharmacy (4)
Silpakorn University Faculty of Pharmacy	Clerkship in Community Pharmacy (4) Special Problems in Biopharmacy (4) Special Problems in Pharmaceutics (4) Clinical Pharmacy Clerkships (4) Drug Marketing and Detailing (4) Special Problems in Pharmacology (4) Special Problems in Pharmacognosy (4) Special Problems in Manufacturing Pharmacy (4) Quality Control and Assurance System (4)	Current Topics in Metabolic and Functional Disorder (4) Cosmeticology (4) Special Problems in Community Pharmacy (4) Current Topics in Pharmaceutical Chemistry (4) Environmental Toxicology (4) Indigenous Medicines (4) Industrial Hygiene (4)	Nutrition and Dietotherapy (4) Hospital Pharmacy (4) Pharmacist and Rural Health Care (4) Special Problems in Medical Analysis (4) Pharmacology Neuropsychosactive Drugs (4) Agropharmaceuticals (4) Plant Management (4)
Prince of Songkhla University Faculty of Pharmacy	Dermatological Preparation I, II (3) (3) Advanced Medicinal Analysis I, II (3) (3) Advanced Pharma- cognosy I, II (3) (3) Drug Marketing (3)	Special Problems in Pharmaceutical Preparation I, II (3) (3) Pharmaceutical Biological control I, II (3) (3) Medicine from Natural Products I, II (3) (3) Manufacturing Pharmacy Management (3)	Special Problems in Organic Pharmaceu- tical Chemistry I,II(3)(3) Phytochemistry I, II (3) (3) Special Problems in Pharmacognosy I, II (3) (3) Drug Information Center I, II (3) (3)

ตารางที่ 2 วิชาเลือก (ต่อ)

University	Course Title (credit)		
Prince of Songkhla University Faculty of Pharmacy	Special Projects in Pharmacy Administration I, II (3) (3) Aerosols I, II (3) (3)	Social Pharmacy (3) Advanced Manufacturing Pharmacy I, II (3) (3)	Cosmetic Production I, II (3) (3)

เอกสารอ้างอิง

1. การศึกษาเภสัชศาสตร์ในประเทศไทย จากหนังสือเภสัชบัณฑิต 2497
2. วิวัฒนาการของคณะเภสัชศาสตร์ ในระบอบสมัย พ.ศ. 2456-จนถึงปัจจุบัน ในหนังสือที่ระลึก 36 ปี คณะเภสัชศาสตร์ (2492)
3. ประโชติ เป็ล่งวิทยา (2525) การศึกษาเภสัชศาสตร์ แห่งแผ่นดินรัตนโกสินทร์ในรอบ 200 ปี, ในหนังสือเภสัชศาสตร์ 2325-2525, หน้า 85-113 คณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย